

Metody a techniky pedagogického výzkumu
Zpracování výzkumu

Spolupráce školy s rodiči na venkovské škole

Autor: Romana Cacková

Vypracovala: Lucie Motylová

Obor/ročník: Sociální pedagogika a poradenství/2.

Cílem výzkumu je postihnouti problematiku spolupráce školy a rodiny na Základní škole E. Beneše v Kostomlatech pod Milešovkou z pohledu pracovníků školy i rodičů za pomoci několika metod. Výzkum je součástí diplomové práce, v jejíž teoretické části se autorka věnuje tématu spolupráce rodiny a školy. Při studiu tohoto výzkumu jsem se především zaměřila na metody a techniky provedení výzkumu. Výzkum je proveden velice precizně a tomu odpovídají i výsledky tohoto výzkumu, které byly (vzhledem k počtu použitých metod) velice obšírné a postihující mnoho témat. Proto jsem se jimi zabývala jen okrajově.

Postup spolupráce se školou stanovila autorka takto:

- výběr školy a navázání kontaktu se školou – ředitelkou a pedagogy
- zaměření se na prostředí obce a školy
- studium dokumentů a předání dotazníku pro ředitelku
- distribuce dotazníků
- účast na třídních zchůzkách
- zpracování dotazníků a vyhodnocení získaných dat.

Autorka popisuje průběh navázání kontaktu se školou a charakteristiku školy E. Beneše v Kostomlatech pod Milešovkou a obce.

Sturčná charakteristika školy:

Kapacita 110 žáků, nyní se zde vzdělává 109 žáků, školní družina má kapacitu 30 žáků.

Z ekonomických důvodů je výuka řešena málotřídním způsobem. Celkem čítá škola 7 tříd (3 třídy 1. stupně, 4 třídy 2. stupně) Na 1. stupni je 55 žáků, 2. 54 a na obou stupních se vyučuje podle programu Základní škola.

Výchovně vzdělávací práce zajištěna 10ti učitelkami.

Metodologie výzkumu

- Autorka použila METODU: 1. **dotazníku pro ředitelku školy a pro rodiče,**
2. **studium dokumentů**
3. **rozhovor s ředitelkou, učitelkami a rodiči a**
4. **pozorování.**

Předem si stanovila kritéria, kterými se snažila získat předem požadované informace.

Jedná se o **kvalitativní výzkum** – stanovila ne hypotézy, ale spíše očekávání.

Výchozí zdroj informací – studium dokumentů a dotazník pro ředitelku školy.

Stěžejními metodami bylo – studium dokumentů a rozhovor s ředitelkou školy.

Doplňující metoda – pozorování a dotazník.

Studium dokumentů

Kritéria při studiu dokumentu si autorka stanovila pro každý dokument zvlášť. Cílem bylo získání informací o škole a jejím chodu, přehled o zajištění spolupráce školy a rodiny v podobě práv a povinností, seznámení se s aktivitami školy pro rodiče a veřejnost a míra spolupráce s jinými institucemi a zda se škola snaží vztahy s rodiči rozvíjet.

Dotazník pro ředitele školy

Dotazníky přebrala z již realizovaného výzkumného projektu s názvem „*Postavení rodičů jako výchovných partnerů školy*“, jehož validita indikátorů byla ověřena.

Dotazník podala ředitelce v původním znění dne 13.3. 2003. Na základě odpovědí v dotazníku připravila doplňující rozhovor s ředitelkou.

Dotazník pro rodiče

Dotazník je součástí přílohy diplomové práce. Dotazník je také velmi různorodý, úvodní část dotazníku je tvořena uzavřenými otázkami i škálovými (formou procentálního vyjádření) a dále škálovými otázkami formou hodnocení podle klasické škály 1(naprostou souhlasím)-10(naprostou nesouhlasím). Nakonec jsou uvedeny 4 otázky polouzavřené a otevřené.

Obě verze dotazníku jsou rozděleny do 5 oddílů:

1. Otázky zaměřeny na zhodnocení současného stavu vztahu mezi školou a rodiči. Rodiče i ředitelka mají vyjádřit spokojenost s aktivitami i s celkovou spoluprací, ředitelka má srovnat s jinými školami. Dál otázky týkající se obsahu a forem spolupráce školy a rodiny a dotazy na existenci překážek bránící spolupráci.
- 2.+3. Je vyhraneno postojům ke spolupráci školy s rodiči, postavení rodičů jako zákazníků, partnera, občana či problémového rodiče
4. Věnuje se způsobům, jakými rodiče ve škole projevují své názory a prosazují své zájmy.
5. Týká se základních údajů pro ředitelku a prostor pro vyjádření vlastních názorů na věc vztahu rodičů a školy.

Distribuce dotazníku pro rodiče

Po dohodě s ředitelkou školy a třídními učitelkami prostřednictvím žáků dne 11. 4. 2003 v otevřené obálce a tato informace o předání byla uvedena i v žákovských knížkách. Anonymita byla zajištěna. Vyplněný dotazník mohli zalepit a poslat je po svém dítěti zpět do školy nebo jej osobně předat autorce na třídních zchůzkách.

Očekávaná návratnost 40-50%. Informace z dotazníku jen doplňující metoda a poté upřesnění v rozhvorech.

Zpracování dotazníku

Z počtu 92 dotazníků se navrátilo autorce 54 dotazníků – návratnost 58,7%.

Odpovědi byly zpracovány v programu EXCEL 2000 a byly vytvořeny 3 kategorie:

- ředitelka
- 1. stupeň
- 2. stupeň

Data porovnávala v nominálních hodnotách a četnost odpovědí vyjadřovala v procentech. **Došlo ke kvantitativnímu vyhodnocení dotazníků a kvalitativní konfrontaci odpovědí ředitelky a rodičů a otevřené otázky dotazníku.**

Rozhovor s ředitelkou

Tímto chtěla zjistit následující informace týkající se působení ředitelky ve funkci, její názory na spolupráci s rodiči, obcí, i veřejností, aj. Rozhovor byl polostandardizovaný.

Probíhal dne 27.3. 2003, trval 2 hodiny a zvolila **typ polostandardizovaného dotazníku.**

Rozhovory s rodiči

Spojila autorka s návštěvou školy v době třídních schůzek – 1. st. 15.4.2004 a 2. st. 22.4.2002. Cílem rozhovoru bylo získat názory na spolupráci škol s jednotlivými rodiči (v dotazníku odpovídali jen podle toho co si myslí většina rodičů, jak se chová většina apod). Cílem bylo zjistit individuální postoje. Vyzvala rodiče, kteří jsou ochotni s ní udělat rozhovor – ochotné byly 2 matky úspěšných žáků – prodavačka a úřednice (čímž došlo ke zkrácení výzkumu) na 1. stupni. Na 2. stup. Poskytlo rozhovor 5 rodičů

Pozorování průběhu třídních schůzek

Rodiče nebyli seznámeni s cílem pozorování, učitelky jen částečně.

Kritéria pro pozorování:

- Znájí se rodiče mezi sebou a komunikují spolu?
- Znájí učitelé rodiče a rodiče učitele?
- Projevuje se u r. nebo u. nějakým způsobem nervozita?
- Jde mezi uč. a r. o vzájemnou nebo jednostrannou komunikaci?
- Mluví převážně učitel?
- Sedí učitel a čte ze svých poznámek nebo stojí a hovoří z patra?
- So dělají rodiče, kteří čekají než přijdou na řadu?
- Jaká je atmosféra tř. schůzky?
- Co je obsahem komunikace – prospěch, chování, ...?
- Jak se liší komunikace jednotlivých učitelů?

Vyhodocení výzkumu

V následující kapitole se autorka věnuje tomu, jak je vnímán význam spolupráce školy a rodiny – vychází ze získaných dat a uvádí tabulku : Postoj ředitelky a rodičů ke spolupráci školy a rodiny.

Studentka se opírá o předešlý výzkum, provedla tak sekundární analýzu dat a získáním vlastních dat provedla obsahovou analýzu dat.

Poté se věnuje vyhodnocení dat v kapitole Spolupráce školy a rodiny z několika aspektů:

- *spolupráce školy a rodiny z pohledu školy* (vytvořila graf: Rodičovská role ve vztahu ke škole z pohledu rodičů, Rodičovská role ve vztahu ke škole z pohledu ředitelky, změny vztahu školy a rodičů v posledních deseti letech očima dvou učitelek ZŠ Kostomlaty).
- *Spolupráce školy a rodiny očima rodičů*
- *Záznamy o spolupráci školy a rodiny v dokumentech školy* – zde vyhodnocuje dané téma ze získaných dokumentů školy a jiných písemných dokladů – kronika školy, články v tisku.

Následující kapitola se věnuje Stěžejním tématům spolupráce školy a rodiny:

- *otázky výchovy a vzdělávání na prvním stupni ZŠ* – zkoumá podobu a míru spolupráce učitelek prvního stupně s rodiči žáků 1. stupně
- *otázky výchovy a vzdělávání na druhém stupni ZŠ*, kdy uvádí vyhodnocení výsledků formou grafu: Podpora rodičům ze strany školy
- *obsah spolupráce školy a rodiny jako sociálních partnerů*

Dále sleduje téma Formy spolupráce školy a rodičů v Kostomlatech – konkrétní aktivity, přičemž zkoumá:

- *formy spolupráce související přímo s výchovně vzdělávacím procesem* jako je seznamování, uspořádání prostředí školy, informování rodičů, následuje tabulka a graf: Způsoby komunikace školy s rodiči a Poskytování informací o škole a o žákovi, dále
- *aktivity pro rodiče organizované školou*
- *spolupráce školy s rodiči a jinými subjekty.*

Z výsledku výzkumu vyplývá, většina rodičů se snaží s učiteli spolupracovat, protože je to v zájmu jejich dítěte. Rodič vůči škole vystupuje nejčastěji jako zákazník a občan. Rodiče hodnotí tuto školu jako velmi otevřenou, neboť nabízí rodičům osobní konzultace a komunikaci v rámci třídních schůzek. Škola rovněž podporuje spolupráci rodičů mezi sebou – viz. vznik Rodičovského sdružení.

Z mého pohledu viděno, je tento výzkum velice dobře proveden. Autorka se opírala o již předešlý výzkum, mohla tak rozšířit tematiku spolupráce školy a rodičů o jiný pohled. Myslím si také, že

použila téměř vyčerpávající způsob získávání dat – co do počtu použitých metod. Tím získala informace z mnoha stran a validita výzkumu tak vzrostla.

Autorka se zaměřila pouze na výzkum v jedné škole a poskytla tím jedinečné informace pro školu E.Beneše v Kostomlatech. Z mého hlediska by však bylo zajímavé provést výzkum alespoň ve 3 školách, což by poskytlo zajímavé srovnání a ucelenější pohled na problematiku. Dále se dopustila chyby, kdy pro provedení rozhovoru s rodiči dětí na 1. stupni ponechala rodičům svobodnou volbu, kdo bude ochoten jí rozhovor poskytnout. Došlo tak k značnému zkreslení výsledků, neboť rozhovor jí dobrovolně poskytly 2 matky. Zvolila bych na jejím místě způsob rozhovoru, který použila na 2. stupni. Dále se v popisu výzkumu věnovala spíše tematickým záležitostem a metodologický popis jednotlivých kroků výzkumu je někde neúplný (viz charakteristika typu rozhovorů, dotazníků, zpracování dat).

Ještě jednou bych chtěla říci, že výzkum byl proveden opravdu precizně a mně osobně poskytl dobrý návod, jak udělat kvalitativní výzkum, neboť do současnosti jsem se věnovala spíše výzkumu kvantitativnímu.

Zdroj:

Cacková, R.: **Spolupráce školy s rodiči na venkovské škole.** MU v Brně, Filozofická fakulta, Ústav pedagogických věd, Diplomová práce. Brno 2003.

Signatura: D 12194